

BUREAU NATIONALE VEILIGHEID
BUREAU B.

's-Gravenhage, 16 September 1946.
Javastraat 68.

No. 2866/XII '46 M.N.

Dict. R.
Typ. TZ.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van "Overzicht No. 8" van mijn dienst, afgesloten per 7 September 1946.

Omtrent de personen, genoemd in Hoofdstuk VII (Nederl. Vereeniging voor Sexueele Hervorming), zouden gaarne nadere inlichtingen worden ontvangen. De Korpschefs van Politie worden verzocht, ieder voor zoover het personen betreft woonachtig in zijn o.h. gemeente, deze inlichtingen (personalia, politieke oriëntoering enz.) te willen verstrekken.

BUREAU NATIONALE VEILIGHEID
Het Hoofd Bureau B,
De Luit. Kolonel,

J. G. Crabbendam
J. G. Crabbendam.

Verzonden aan alle Politieverbindingen.

BUREAU NATIONALE VEILIGHEID.

BUREAU B.

OVERZICHT No.8.

INHOUD.

No.1.

- I. COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND. (blz. 2).
Het "Waarheidszomerfeest". (blz. 2).
Vorbereiding werfactie voor "De Waarheid". (blz. 4).
Communistische K.P. (blz. 4).
- II. COMMUNISTENBOND "SPARTACUS". (blz. 5).
- III. REVOLUTIONNAIR COMMUNISTISCHE PARTIJ. (blz. 7).
De verhouding tot de C.P.N. (blz. 7).
De verhouding tot de E.V.C. en het N.V.V. (blz. 8).
Staking. (blz. 9).
Maandblad "De Rode October". (blz. 9).
- IV. "VLAMKAMPEN" TE JUNNE. (blz. 10).
- V. ANTI-MILITAIRISTISCHE OPENLUCHT-MEETING. (blz. 13).
- VI. REPOEBLIK INDCONESIA. (blz. 14).
- VII. NEDERLANDSCHE VEREENIGING VOOR SEXUEELE HERVORMING. (vervolg).
(blz. 15).
- VIII. DE RUSSISCH-ORTHODOXE KERK. (blz. 23).
- IX. "RECHTSPLEGING" TEGEN ONTSLAGEN POLITIEKE GEDETINEERDEN.
(blz. 25).

I. COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND "DE WAARHEID".

Het "Waarheidszomerfeest".

Op Zondag, 25 Augustus 1946 werd in het sportpark "Birkhoven" bij Amersfoort het "Waarheidszomerfeest" gehouden. Reeds weken te voren werd voor deze landelijke bijeenkomst voor alle Waarheid-lezers in dit blad propaganda gevoerd. Deze dag moest worden de dag van de communistische pers en zou moeten dienen tot het leggen van een inniger contact tusschen directie/redactie en lezers en tevens om den lezerskring er van te overtuigen, dat een goede ontwikkeling van het blad vereischt, dat gewerkt kan worden in een eigen bedrijf. Het zou in de bedoeling van de Waarheid-directie liggen om, bij een slagen van dezen dag, tot een jaarlijksche herhaling van dit zomerfeest te komen. Einde Juli was de verwachting reeds, dat ongeveer 60.000 personen dien dag op "Birkhoven" zouden samenkomen. Voor aan- en afvoer der bezoekers werd overleg gepleegd met de Nederlandsche Spoorwegen, met het resultaat, dat dien dag 26 extra-treinen naar Amersfoort werden ingelegd.

De geheele bijeenkomst heeft, overeenkomstig de gedane aankondigingen, in het teeken van "De Waarheid"-propaganda gestaan. De aankleding van het terrein was daarbij aangepast; de aangebrachte spandoeken droegen opschriften, betrekking hebbende op het PPP-fonds (Postma Pers en Propagandafonds), ten bate van welk fonds ook insignes werden verkocht; de aangebrachte richtingborden, de armbanden van het ordedienst-personeel e.d. droegen alleen het opschrift "De Waarheid". Propaganda voor de C.P.N. werd niet gemaakt en ook de bezoekers waren slechts sporadisch met het C.P.N.-insigne getooid.

Als sprekers voerden, naast Henk Gortzak, lid van den partijraad der C.P.N. en redactielid van "Politiek en Cultuur", alleen Waarheid-employé's het woord, t.w. N. van der Drift, directeur, A.J. Koejemans, hoofdredacteur en N. Mourer, journalist. Als vijfde spreker trad op de 77-jarige Franschman, Marcel Cachin, directeur van het Fransche communistische zusterblad "l'Humanité".

H. Gortzak riep in zijn redevoering de herinnering wakker aan den vijfjarigen verzetsstrijd en noemde het een reden tot groote vreugde, dat de partij na de bevrijding alles had ingezet, niet alleen om de resultaten van den gevoerden strijd zeker te stellen, maar tevens om den opbouw van het land te dienen. Hoewel men dien dag feestelijk tezamen was, achtte hij het onjuist, wanneer niet even de aandacht werd gevestigd op den strijd van de komende jaren. De aan het communisme gestelde taken voor de toekomst vatte hij samen in drie punten t.w.

- 1e. de volledige vernietiging van het fascisme, met als richtsnoer de besluiten van Potsdam;
- 2e. de opbouw van een beter en socialistisch Nederland, hetgeen met een partij als de C.P.N. en een blad als "De Waarheid" mogelijk was;
- 3e. erkenning van het recht op vrijheid, ook voor Indië.

A.J.Koejemans riep de aanwezigen op om in plaats van uitsluitend lezers ook werkers voor de krant te worden. De aangevangen strijd tegen het fascisme diende te worden voortgezet. De werkelijk socialistische samenleving was nog niet bereikt en zou niet bereikt worden voor men zich in den gesst had vereenigd met de Sovjet-Unie. Aan den leider daarvan, kameraad Stalin, bracht spreker een vurigen groet. Na een opwekking tot het kenbaar maken van den wil van het Nederlandsche volk door ondertekening van het petiticnment van de Vereeniging Nederland-Indonesië, besloot hij zijn rede met den uitroep "Leve de Republiek Indonesia".

M.Cachin bracht de strijdgroeten van de Fransche communisten over. Hij was er van overtuigd, dat in Nederland zoowel als in Frankrijk en de geheele wereld de communistische partij de partij van de toekomst is. Waar de pers nog lang het dagelijksch wapen zou zijn en de tegenpartij over een machtige pers beschikte, was het noodig, dat de volkspers krachtig werd verdedigd en ondersteund. Hij wees op de noodzakelijkheid van eenheid in ieder land en van eenheid met alle landen. De gerechtigheid zou eischen, dat alle volken kunnen genieten van vrijheid en onafhankelijkheid, ter bereiking waarvan de werkers druk dienden uit te oefenen op hun regeeringen. Naar Cachins meening was het een onbillijkheid, dat "Radio Werkend Nederland" niet de beschikking had over zendtijd.

N.Mourer deed een beroep op de bezoekers, om de stichting Radio Werkend Nederland geldelijk te steunen.

De Waarheid-directeur van der Drift memoreerde, dat het blad nog steeds was aangewezen op het mede-gebruiken van het pand en de outillage van één der vroeger collaboreerende dagbladen. Teneinde te geraken tot een eigen bedrijf was het PPP-fonds opgericht, genoemd naar den gefusilleerden communistischen verzetsman Jan Postma. Blijkens een door van der Drift gedane mededeeling had men uit de voor dit fonds reeds binnengekomen gelden reeds den aankoop van een eigen gebouw in Amsterdam kunnen financieren. Ook de pers voor het nieuwe bedrijf was reeds (in Engeland!) besteld, al was ook het geld voor de betaling er van nog niet aanwezig. Ter bestrijding der kosten zou een obligatieleening worden uitgegeven en per 15 September een tweede werf-campagne voor nieuwe abonné's worden ingezet. Voor de tien beste wervers in deze actie was een aanbod ontvangen van het Belgische communistische blad "De Roode Vaan": een gratis vacantie van een week, in België doer te brengen.

De bijeenkomst duurde van 11 tot 18 uur en werd, tusschen de gehouden redevoeringen, gevuld met het optreden van een aantal bekende artisten, zangkoren en muziekgezelschappen.

Het aantal bezoekers, dat op 35, à 40.000 werd geschat, werd in de "Waarheid" als 60.000 vermeld. Volgens andere opgaven zou het aantal bezoekers de 30.000 niet overschreden hebben. In totaal zouden 20.205 contrôle-strooken in ontvangst genomen zijn.

Evenals zulks in de artikelen in "De Waarheid" steeds naar voren wordt gebracht, werd ook deze bijeenkomst weer benut, om den bezoekers voor te houden, dat de communisten vijf jaar vóór aan hebben gestaan in de rijen van het verzet.

Voorbereiding werfactie voor "De Waarheid".

Mer voorbereiding van de op "Birkhoven" aangekondigde nieuwe werfactie voor lezers op het dagblad "De Waarheid", is op Zondag 1 September 1946 te Amsterdam een conferentie belegd van de partij-secretarissen, propagandaleiders en hoofdagenten van de Waarheid, op welke bijeenkomst vertegenwoordigers van alle 21 C.P.N.-districten aanwezig waren.

De nieuwe campagne zal gevoerd worden van 15 September tot 15 October. Als doel is gesteld; een verhooging van het huidige aantal abonné's met 10 %. De hierdoor verkregen meerdere inkomsten zijn noodig voor het in te richten eigen bedrijf. De bij de Waarheid-lezers op "Birkhoven" gekweekte stemming, moet voor deze actie worden benut. "Ons groote leger van partijgenooten en werkers, dat reeds iederen dag in den aanval is tegen de reactie, wacht op het sein, dat het kader zal geven, om het groote offensief, dat een maand zal duren, te beginnen. De burgerlijke bladen zullen uit de gezinnen der werkers worden verdreven en daarvoor zal de Waarheid, als vechtster voor de belangen der arbeidersklasse, in de plaats komen".

Communistische K.P.

In verband met het op het Zomerfeest gememoreerde aandeel der C.P.N. in den verzetsstrijd, verdient vermelding een tweetal, op 23 en 24 Augustus 1946 gepubliceerde mededeelingen in de "Twentsche Courant", zulks naar aanleiding van een kort te voren gehouden vergadering der C.P.N. Bij den aanvang dezer vergadering werd door den voorzitter, den districtsecretaris der C.P.N., J.H.J. van het Reve, medegedeeld, dat de knokploeg der C.P.N., die 5 jaar tegen de Duitschers gevochten had, in de zaal aanwezig was, teneinde zoo noodig op te treden tegen ordeverstoorders en herrieschoppers en met deze oproermakers korte metten te maken. Blijkbaar verwachtte men moeilijkheden naar aanleiding van een van R.K.zijde gepubliceerde open brief. Door een der voormalige leden van het Provinciaal Hoofdkwartier van de Overijsselsche K.P. werd hierop gereageerd. Deze zegt: "Uit hoofde van de functie, die ik in deze organisatie (bedoeld is de K.P.), bekleed heb, zijn mij de antecedenten van de leden voldoende bekend om te weten, dat zich onder hen niet één lid van de C.P.N. of de voormalige Waarheidsgroepen bevond, laat staan een heele ploeg. Het is heusch niet de eerste keer, dat de C.P.N. prat gaat op verrichtingen van de illegaliteit, waaraan zij part noch deel hebben. Ik tart de Twentsche C.P.N. te komen, met één officieele legitimatiekaart van de K.P.". En iets verder luidt het artikel: "Wij voelen er niets voor, den naam van de K.P. in discretie te laten brengen door personen, die aan het werk van deze

organisatie geen enkel aandeel hebben gehad",

In het blad van 23 Augustus 1946 wordt aan "de leden van het verzet, de K.P.ers", den raad gegeven: "Laten deze zich er voor hoeden, dat zij door het communistische gedrijf van de eerder "ondergrondse" niet tot de schande van de "onderwereld" vervallen".

II.
COMMUNISTENBOND "SPARTACUS".

Door den Communistenbond "Spartacus" werd van 3 tot 10 Augustus 1946 een zomerkaup in de gemeente Doorn gehouden. Een honderdtal personen, waaronder een aantal vrouwen en kinderen, namen hieraan deel. Verscheidene sprekers o.a. de redacteur van het weekblad "Spartacus", Tjeerd Woudstra (Constant Johan Hendrik Poppen, geboren te Tilburg 28 Februari 1899, wonende te Amsterdam, Gelkenstraat 15) hielden inleidingen o.a. over de Marxistische maatschappij-wetenschap, waarop dan een discussie volgde. Het geheel had een kalm verloop.

Spartacus is veelal in de oppositie. Bestreden werd o.a. het werk van de UNRA. Dit zou zijn een organisatie van Amerikaanse zakelijke menschevriendheid, een gecoordineerde belangenorganisatie der Amerikaanse bezittende klasse. Deze verkoopt aan de regeringen; aldus is de betaling het beste gewaarborgd. Het wordt een credietquestie, omdat de hongerlanden niet contant kunnen betalen. Hierdoor wordt de Amerikaanse economische macht over de wereld versterkt en de groote massa wordt uitgeplunderd en uitgebuit. De arbeider leeft op de grens van den honger, terwijl de kapitalist, door middel van de zwarte markt, rijk kan blijven leven. Hiertegen moet de massa in beweging komen. Strijdend tegen den honger moet de massa zich los maken uit de geestelijke onderworpenheid van het kapitalisme, om den weg vrij te maken voor het communisme. Het is een strijd tegen de heerschende orde. De strijd tegen den honger en de strijd om het communisme zijn één.

Spartacus blijft afwijzend staan tegenover de Revolutionnair-Communistische Partij, door hen "Trotzkisme" genoemd. Spartacus wil geen fusie. Bij het Trotzkisme zouden geen zuivere bedoelingen zijn. Het Trotzkisme brengt de arbeiders niet naar het communisme, doch naar het staats-socialisme.

Spartacus leert den arbeiders, aldus hun voormannen, dat de bevrijding hun eigen werk moet zijn. Een geniale leiders of partijen kunnen deze taak overnemen. Het voorstel om gemeenschappelijke bladen uit te geven, teneinde te komen tot nauwere samenwerking wordt van de hand gewezen. De Revolutionnair-Communistische Partij noemt deze houding ultra-radicaal. Spartacus veroordeelt ook scherp het advies van de R.C.P. aan de arbeiders, om op de C.P.N. te stemmen, die door haar zelf nationalistisch en verraderlijk wordt genoemd. Locals de arbeiders eenmaal "Vrijheid en brood" hebben verwacht door op de S.D.A.P. te stemmen,

zal het hun gaan die op de C.P.N. stemmen. Geen hooger loonen en lager prijzen, doch terug naar het platte parlementarisme.

Spartacus beweert, daar niet aan mee te doen, noch aan parlements- en partij-politiek, noch aan ondersteuning van Staats-socialistische denkbeelden.

Spartacus blijft - althans volgens de officieele uitlatingen - ook fel gekant tegen de practijk van het communisme in Sovjet-Rusland. In het orgaan "Spartacus" d.d. 13 Juli 1946 worden de gegevens van den Engelschen schrijver John B. Priestley (zie Waarheid d.d. 22-6-'46) bestreden. Overall is, volgens Spartacus, in de Sovjet-Unie een ontzaglijk verschil in inkomens. Fabrikanten en ingenieurs hebben fabelachtige salarissen en landhuizen. Deze enorme inkomens gebruikt men als middel om een bedrieglijk beeld van de levensverhoudingen der massa te geven. Bij het berekenen van het gemiddelde loon worden ook de hoge salarissen meegerekend. Doet men dit niet, dan ziet men, dat de massa beschikt over hongerloonen. Door middel van de statistiek wordt hier misleiding gepleegd.

Partij- en vakvereenigingsbeambten zijn betrokken bij het opvoeren van de winst. Het zijn parasieten geworden op het bestaan van de arbeidersbevolking. De Russische maatschappij is van corruptie doorrokken. Nergens worden de menschen zoo tegen elkaar opgezet en uitgespeeld dan in Rusland. Karakterbederf neemt ongekeerde afmetingen aan. De Russische maatschappij steunt op het leidersbeginsel, dat hierop berust, dat de leiders aan politieke contrôle onttrokken zijn. Persoonlijke verrijking is voor de leidende personen bij de productie, het partij- en het vakvereenigingswezen de drijvende kracht. Hoewel de geheele wetgeving op een matelooze uitbuiting van de volksmassa's gericht is, is dat voor de "aasgieren" van het maatschappelijk leven nog altijd niet genoeg.

De wetgeving moet door directen diefstal worden aangevuld, aldus Spartacus. Volgens Spartacus is er een crisis in de vakbeweging. Spartacus wil "zelf doen". Er moet komen een bedrijfsraad in de bedrijven. Uit deze bedrijfsraden -van-onder-op komen de meest vertrouwden en bekwamen, die uiteindelijk, door middel van kernen en raden, de macht moeten vormen in het bedrijfsleven en daarmee tevens in het politieke leven.

De arbeider ziet dit nog niet goed. Hij zit te zeer vast aan het oude begrip "vakbeweging", doch er komt een kentering. De arbeiders komen tegen de vakbeweging in opstand. De leiders der vakbeweging willen de stakingen zoo snel mogelijk liquideeren. De E.V.C. doet daar ook aan mee, getuige de havenstaking en het fusie-rapport, hetwelk verraad aan de arbeiders-klasse beteekent.

Volgens Spartacus staat de vakbeweging op een tweesprong. Het moet nu gaan in de richting, dat de arbeider baas wordt in het bedrijf.

Spartacus ageert ook tegen uitzending van troepen naar N. O.I. en doet een beroep op de moeders, dat ze hun invloed op mannen en zonen doen gelden. Spartacus roept de moeders op tot ver-

zet en protesteert tegen de militairiseering van onze jeugd, door middel van A.J.C. en Padvinderij. De padvinderij is, aldus Spartacus, een semi-militaire organisatie. Zij wordt bij het militaire apparaat ingeschakeld en ook verricht zij ordediensten.

Onze regering zou menschen naar Engeland sturen, om daar het noodige op te doen aan de Armycadetschool. Zij wil hier flinke mannen kweken, d.w.z. soldaten.

III.

REVOLUTIONNAIR COMMUNISTISCHE PARTIJ.

De verhouding tot de C.P.N.

Naar de meening van de R.C.P. heeft de C.P.N. den revolutionnairn klassestrijd verzaakt, het internationalisme dood verklaard (zulks op grond van de theorie van Stalin van Socialisme-in-één-land) en de koloniale volken in den rug aangevallen.

Tegenover het opportunisme van de C.P.N. stelt de R.C.P. het radicalisme. De C.P.N. spreekt van opbouw en produceeren in plaats van afbraak, revolutie en staken; van nationale eenheid in plaats van internationalen klassenstrijd; van beperking van de ondernemersvrijheid in plaats van volledige socialisatie der ondernemingen. Volgens de Trotzky-isten is deze reformistische koers niet nieuw; hij zou reeds dateeren van vóór 1940. Op grond hiervan wordt de C.P.N. dan ook beschuldigd van klasseverraad, met als doel den wensch om deel te nemen aan de regering en om zich meer acceptabel te maken voor de bourgeoisie. Voorts zou de C.P.N. optreden als een verlengstuk van de Russische buitenland-sche politiek, die alles (o.m. wereldrevolutie en Komintern) op-offert voor de verzekering van de veiligheid van de Sovjet-Unie.

De R.C.P. streeft voortdurend naar een maximum aan agressiviteit en zij wil tot elken prijs de C.P.N. bestrijden en overloopers uit dit kamp winnen. Dat de C.P.N.-leiding in haar politiek verschil zou kunnen maken tusschen "taktiek" en "ware bedoelingen", wordt in haar bestrijding door de R.C.P. zelfs nimmer verondersteld. De R.C.P.-leiding is de meening toegedaan, dat de praktijk uiteindelijk zal uitwijzen, dat de leiding van de C.P.N. niet deugt en dat de arbeiders dan eigener beweging tot het Trotzkyisme zullen komen.

De eigen organisatie der R.C.P. wordt tegenover de C.P.N. als volgt verdedigd. "Wij zijn ons bewust, dat de leiding in de C.P.N. door den revolutionnairn vleugel niet veroverd kan worden. Als wij inderdaad de kans hadden om onder eigen vlag in de C.P.N. onze propaganda te voeren, wij zouden geen oogenblik aarzelen. Men wil ons wel in den hoek van de sectariers duwen, wij zijn het echter niet".

Dit aan de R.C.P. aangewreven sectarisme is het practische bestrijdingsmiddel, dat de C.P.N. bezigt ten opzichte van de tegen haar gerichte aanvallen. Het ideële argument is, het heulen der R.C.P. met het fascisme, zulks overeenkomstig de van Russische zijde geuite beschuldigingen tegen Trotzky als leider der

IVe Internationale, wien men verstandhouding heeft verweten met Rudolf Hess.

De felle bestrijding door de C.P.N. van een zoo kleine groep als de Revolutionair-Socialisten uitmaken bewijst, dat de C.P.N. het gevaar van een potentiële ondermijning van haar positie door de R.C.P. zeer wel beseft en dat zij dit gevaar ook hoog taxeert.

De verhouding tot de E.V.C. en het N.V.V.

De E.V.C. als werknemersorganisatie wordt door de R.C.P. steeds met de grootst mogelijke sympathie gezien en al haar acties worden toegejuicht. Anders is het echter ten aanzien van de leiding van de E.V.C., die voortdurend wordt aangevallen, wanneer zij zich onthoudt van, in de oogen der R.C.P. gewenschte, (stakings)-acties of wanneer zij tracht stakingen tegen te gaan, zoo als b.v. in het geval van de door de Trotzkyisten gepropageerde staking bij de uitrusting van de voor Indië bestemde "Evertsen". De E.V.C. wordt beschouwd als een forum, waarvoor de arbeidersleiders, en dan met name de C.P.N.-ers onder hen, ter verantwoording geroepen kunnen worden; daarom ook moet zij democratisch van opzet zijn. Als een poging tot aanranding van dezen democratischen opzet wordt gezien het feit, dat Blokzijl, teneinde de fusie-besprekingen met het N.V.V. gaande te kunnen houden, aan de leden dit stakingsrecht wilde ontnemen. Juist het feit, dat het recht van beslissing om al dan niet tot staking over te gaan, in handen van de leden blijft, is een der grondbeginselen van de vakbondsdemocratie en is in de oogen der R.C.P. het kenmerkende onderscheid tusschen E.V.C. en N.V.V. Men verdenkt de N.V.V. leiding er van, er op te hopen, dat, mocht de fusie N.V.V. - E.V.C., ondanks de ontneming van het stakingsrecht aan de leden, een feit worden, vele E.V.C.-leden zich, als teleurgestelden en ontmoedigen, uit den nieuwen vakbond zullen terugtrekken.

Aangezien dit juist de meest militante leden zouden zijn, zou op die wijze een voortdurende oppositie-groep geloosd zijn. Een dergelijk uittreden met als direct gevolg de oprichting van een nieuwen vakbond, zou door de R.C.P. ongewenscht geacht worden. Blijkbaar heeft zij zich de lessen voor den oorlog met het N.A.S. als eigen vakorganisatie opgedaan, ten nutte gemaakt.

Wordt aan den eisch, dat het stakingsrecht in handen van de leden blijft, voldaan, dan is er tegen een fusie van de zijde van de R.C.P. geen bezwaar. Eenheid, ook op vakbewegingsterrein, kan niet anders, dan ten voordeele van de positie der arbeidersklasse zijn.

Zooals het bij de R.C.P. tot een tweede natuur is geworden, houdt zij echter ook t.a.v. de fusie weer een slag om den arm. De arbeiders worden gewaarschuwd, er op toe te zien, dat de fusie tot stand dient te komen, op basis van den klassostrijd. Samenwerking met de "Stichting van den Arbeid", "het instrument tot onderdrukking van de arbeidersklasse" mag niet plaats hebben, ovenmin als geheime besprekingen tusschen de bestuurs-organisaties.

Dergelijke besprekingen zouden de mogelijkheid van politiek koehandel met zich kunnen brengen en zijn daarom ontoelaatbaar. In het bijzonder worden de arbeiders gewaarschuwd voor de manipulaties van Kupers, den temmer van "wilde" arbeiders. Kupers en zijn medebonzen zijn tegen revolutie en klassenstrijd, zeggen de propagandisten van de R.C.P.

STAKING.

De staking is het begin en het einde van alle Trotskistische politiek. Staking, overal en altijd, is het dreigement en het parool in de afpersingspolitiek van de R.C.P., zoowel bij loonacties als bij een door de arbeiders ongewenste inrichting van het bedrijf, bij de actie voor een "Vrij Spanje" of tegen de troepen-verschepingen naar Indië; voorts sympathiestakingen, proteststakingen enz. zonder aanzien van bedrijf, maatschappelijke ontwikkeling of wat dan ook. Hierbij is geen sprake van tactiek, van eerst overleggen of van onderhandelen. Vooral ook staking op marinewerven wordt aanbevolen, in welk verband men de scherpste verwijten richt tot de C.P.N. en de E.V.C., welker beide leidingen men beschuldigt van het verleenen van hand- en span-diensten aan het koloniale imperialisme. Uitvoerig, uiteraard prijzend en met vette koppen bespreekt "De Tribune" dan ook de stakingen buiten ons land (Amerika, Britsch-Indië, België), de actie der Australische havenarbeiders en de binnenlandsche stakingen. Hierbij dient men te bedenken, dat juist deze stakingspolitiek een van de redenen is, waarom het met het belang van de R.C.P. strijdig is er een eigen vakvereniging op na te houden, gesteld dat zij dit om andere redenen zou willen. In dat geval immers zou zij een zekere medeverantwoordelijkheid te dragen krijgen in de stakingspolitiek en voor de besteding van steungelden van stakingskassen, terwijl zij thans, zonder eenige terughouding de E.V.C.-leiding ter zake kan aanvallen ("anti-stakingsparool der E.V.C." enz.) en tot toenemende radicalisatie drijven.

Bij de herdenking van de Februari-staking luidde het: "Dit verzet was tegen Duitsch-imperialisme; zoo zullen de arbeiders nog vele "Februari-stakingen" tegen andere, maar in wezen gelijksoortige vormen van kapitalistisch imperialisme moeten doorvoeren".

Maandblad "De Rode October".

In de maand Augustus 1946 verscheen het eerste nummer van "De Rode October", een Marxistisch theoretisch tijdschrift, uitgegave van de Revolutionnaire Communistische Partij, te beschouwen als een herleving van het gelijknamige, vóór oorlogsche orgaan van de R.S.A.P.

Redactie en administratie zijn gevestigd aan het adres, Nieuwe Kerkstraat 50 II, Amsterdam-Centrum. De abonnementsprijs bedraagt f.3.75 per jaar.

In een inleidend artikel van Nol Bos, wordt betoogd, dat aan een dergelijk tijdschrift reeds lang behoefte bestond, daar de thans verschijnende theoretische bladen van de Partij van den Arbeid en de Communistische Partij Nederland nog slechts een beeld geven van het verval van deze bewegingen en de klasseverzoening prediken in plaats van den klassestrijd. Het orgaan zal er toe moeten bijdragen de positie van de IVE Internationale tegenover de reformistische en stalinistische bewegingen te versterken en haar te ontwikkelen, tot de erkende leidster van het proletariaat. In "De Rode October" zullen daartoe artikelen worden opgenomen, welke onontbeerlijk zijn voor het kweken van een nieuw Marxistisch kader, als hoedanig in de eerste plaats wordt gedacht aan de artikelen van "den door de GPOE vermoorden stichter der IVE Internationale Leo D. Trotzky, wiens geschriften sinds den dood van Lenin verreweg het beste zijn, dat in de laatste tientallen jaren op Marxistisch gebied werd gepubliceerd". Als eerste artikel van Trotzky is in dit nummer opgenomen "Over het Joodsche vraagstuk", zijnde een viertal uiteenzettingen over het Joodsche probleem, geschreven in de jaren 1937, 1938 en 1940. Daarenboven zal geput worden uit diverse, in andere landen verschijnende, theoretische tijdschriften der IVE Internationale. Elders in dit eerste nummer wordt de aandacht gevestigd op een raad gegeven tot het zich abonneeren op een 11-tal van dergelijke tijdschriften, welke worden uitgegeven in Amerika, Australië, Engeland, Frankrijk, België, Canada, Mexico en Uruguay. Ook artikelen over Nederlandsche verhoudingen en de Nederlandsche visie op de internationale problemen zullen in het blad een plaats krijgen. Van deze Nederlanders is D. Verdoorn de eerste, met het artikel "Een groote stakingsgolf en haar betekenis".

Het laatste gedeelte van het artikel van N. Bos vestigt den indruk, dat de groep "Spartacus" wel een dergenen zal zijn, die het felst in "De Rode October" zullen worden aangevallen.

Dit tijdschrift dient niet te worden verward met het tijdens de bezetting illogaal en sinds de bevrijding normaal verschenen weekblad "De Rode October". De naam van laatstbedoeld orgaan werd per 9 Februari 1946, op grond van een op het Kerstcongres genomen besluit, gewijzigd in "De Tribune".

IV.

VLAMKAMPEN TE JUNNE.

Onder auspiciën van de Stichting "de Vonk", uitgeefster van het weekblad "de Vlam", zijn van 20 Juli tot 10 Augustus 1946, te Junne bij Ommen, een drietal Vlamkampen gehouden, t.w. van 20 tot 27 Juli een jeugdkamp (voor leeftijden van 12 tot 16 jaar), van 27 Juli tot 3 Augustus een kaderkamp en van 3 tot 10 Augustus een algemeen kamp. De kosten voor deelname bedroegen per kamp per persoon Fl. 20.-, bij vooruitbetaling te voldoen.

.De animo voor deelneming aan het algemeene kamp was zoo groot, dat de inschrijving daarvoor reeds op 29 Juni gesloten moest worden. Propaganda voor deelname werd reeds twee maanden te voren in het blad "de Vlam" gevoerd. In verschillende groote gemeenten werden voorbereidende bijeenkomsten voor a.s. kampgenooten georganiseerd. Bovendien werd door Ria de Korte op 6 Juli, te 19.- uur, voor de V.A.R.A.-microfoon een radio-lezing gehouden over het onderwerp "Dit jaar naar het Vlamkamp".

Het de Nederlandsche Spoorwegen werden besprekingen gevoerd, met het resultaat, dat voor het kader- en het algemeene kamp elk een extra-trein werd ingelegd op 27 Juli en 3 Augustus van Zwolle naar Junne en op 10 Augustus van Junne naar Zwolle.

Het de Zwitsersche zusterorganisatie werden onderhandelingen gevoerd, welke ten doel hadden een aantal Zwitsers aan deze kampen te doen deelnemen. Overeengekomen werd, dat voor het jeugdkamp een 50-tal en voor het algemeen kamp een 20-tal Zwitsers naar Nederland zou komen, die kosteloos de kampweek konden meemaken. Voor geestverwanten werd de gelegenheid opengesteld, na afloop van de kampweek, deze Zwitsers als gast in hun huis te ontvangen en hen gedurende 5 dagen, op kosten van den gastheer, in Nederland, bij voorkeur in de groote steden, te doen verblijven. Voor hen die op deze voorwaarden een Zwitser ontvingen, bestond dan de mogelijkheid, 12 dagen gratis in Zwitserland te verblijven, waarvan 7 dagen in een kamp en 5 dagen in de Zwitsersche groote steden bij particulieren. De reiskosten tot aan de Zwitsersche grens bleven voor rekening der bezoekers.

Van de zijde der stichting werd geanimeerd, dat zij, die van dit aanbod gebruik konden maken, een extra-bijdrage zouden storten in het "Solidariteitsfonds", uit welk fonds de kampkosten zouden worden bestreden voor eventuele on- of minvermogende kampbezoekers.

Uit de diverse aankondigingen bleek, dat in alle drie de kampen zouden optreden; Jaap Stotijn, hoboïst, met piano-begelcing van diens vrouw Annet Zanen, de schrijver Aar van de Werfhorst, die zou spreken over zijn eigen boeken en het onderwerp "De strek waar wij kampeeren" en voorts een ganlanggezelschap.

Voor het kaderkamp waren als sprekers uitgenoodigd;
Dr. E. Schnöller, hoofdredacteur van het Zwitsersche blad "Die Nation"; onderwerp: Het nieuwe Italië;
Riemensberger, redacteur "Gewerkschaftsrundschau";
Dr. Pierre Vermeijlen, oud-minister in België; onderwerp: De internationale positie van het socialisme;
Benedikt Kautsky, Zürich (Zw.); onderwerp: Duitschland;
André Gide, Frankrijk;
Dr. A. Patri, redacteur van het Journal Parlé de Radio France uit Versailles; onderwerp: Frankrijk;
Dr. J. C. Brandt Corstius, onderwerp: Waarom Humanisme;
Mr. A. Stempels, (Partij van de Vrijheid), onderwerp: Waarom géén socialisme;
Ge Nabrink, onderwerp: Het Indoncsische vraagstuk in de Nederlandsche politiek;

Jef Last, onderwerp: De Antithese;

Dr. Wim Storm, onderwerp: De actueele positie van het socialisme;

J. de Kadt, onderwerp: Indonesië in de Nederlandsche politiek.

Het programma der referaten in het algemeen kamp luidde als volgt:

Dr. Hermans: Ommen als socialistisch centrum.

Dr. Wim Storm: Man en vrouw, voor en tegen.

J. H. Bolt: Bevrijding.

Titus Leeser: Beeldende kunst.

Dr. P. Vermeijlen: als voor kaderkamp.

Ds. Frits Kuiper: Rusland en het Westen.

Dr. P. J. Moertens: Misdaad en straf.

J. H. Francois: De dienstweigeringswet, haar toepassing en gevolgen.

Jef Last: Het socialisme in China.

Tom Rot: Indonesië.

Ge Nabrink: Socialistische werkgemeenschap.

In beide programma's zijn de noodige wijzigingen aangebracht.

Van Benedikt Kautsky werd een schrijven van verhindering als gevolg van paspoortmoeilijkheden, ontvangen. Gebloken is, dat hij nadien toch naar Nederland heeft kunnen komen. Op 2 September 1946 sprak hij te Amsterdam voor het Sociaal-Democratisch Centrum.

Voor de gehouden toespraken wordt verwezen naar het door dit bureau onder nummer 2510/XIV A/46 verzonden verslag.

Het aantal bezoekers van de kampen bedroeg respectievelijk: 250 jeugdkamp, 350 kaderkamp, 750 algemeen kamp. In het algemeen kamp vertoefden bovendien 15 Zwitsers, 3 studenten uit Nederlandsch Oost Indië en C. A. Smith, national chairman van de Common Wealth Party in Engeland.

Het stichtingsbestuurslid Dr. Wim Storm, die bij de lezingen als voorzitter optrad, noemde het algemeene kamp het mooiste, omdat "het zomaar mogelijk was met zoo velen en zoo verschillenden een eenheid te vormen, met de volle eerbiediging van ieders persoonlijkheid zoodat ook hier geen geïsoleerde groepjes meer bestonden en er slechts één groote kampgemeenschap was. Zoo moet het nu ook verder gaan. Dat wat in Junne in ons gewekt werd, dat moeten we overal weten te wekken. We moeten overal onze tenten gaan zetten en ieder ander gastvrij bij ons terug ontvangen. We moeten, kortom, van heel de wereld één Vlamkamp maken".

Intusschen bleek, dat het samenzijn in Junne niet uitsluitend heeft gediend, om zich op te werken tot een stemming van algemeene verbroedering.

Eén van de Indonesische studenten benutte althans het samenzijn, om zich eens speciaal te richten tot de aanwezige leden en het bestuur van de E.V.C. en hij oordeelde het noodig,

deze te herinneren aan de woorden van de leiders der E.V.C., gesproken in de openbare vergaderingen, dat door hen het verkeer en de fabrieken zouden worden stilgelegd, wanneer in Indonesië oorlog gevoerd werd. Waar aan deze tweede voorwaarde praktisch werd voldaan, moest z.i. het door de E.V.C.-leiding gegeven woord worden nagekomen. Toen andere sprekers zich hierbij aansloten en daadwerkelijke actie verlangden, om de militairen terug te houden van dienstneming voor Indië, werd bekend gemaakt, dat over deze aangelegenheid in besloten kring verder zou worden gesproken. Deze besloten bijeenkomst werd door een gering aantal personen bijgewoond en 's nachts gehouden. De werkgroepen, ressorteerende onder deze aanwezigen, dienden aan het werk te gaan, om te trachten, de militairen die naar Indië verscheept wouden worden, aan te zetten om zulks te weigeren. De militairen, die op grond van hun weigering zouden moeten onderduiken, dienden door deze werkgroepen te worden ondergebracht, uitsluitend bij links-georiënteerde personen, in welk verband de deelnemerslijst van de Vlamkampen goed bruikbaar materiaal kon zijn. Aan militairen, voor wie het onderduiken op financiële gronden moeilijkheden zou bezorgen, kon een geldelijke toelage worden verstrekt welke geput kon worden uit het Solidariteitsfonds. Dit fonds is opgericht tot het verleenen van geldelijken steun aan in moeilijkheden verkeerende oud-illegalen en een aanwending dezer fondsen ten behoeve van onderduikende dienstweigeraars is daarmee radicaal in strijd. Ten behoeve van dit fonds werd in het kamp een beroep op de kampbewoners gedaan, met als resultaat, dat praktisch per deelnemer een bedrag van Fl.2.50 werd gestort. Ook in deze besloten bijeenkomst werd door vorenbedoelden student aangedrongen op het opnemen van contact met de E.V.C.-leiding; om deze tot staking te bewegen, doch de overige aanwezigen waren hiervan geen voorstanders.

Ook buiten de bijeenkomsten en lezingen, lieten de Indische studenten zich in het kamp kennen als echte revolutionairen, die, waarmogelijk, staking, dienstweigering en opruiing propageerden.

Ten einde te voldoen aan den door sommige kampgenooten later geuiten wensch, om nog eens samen te komen, tot het ophalen van kampherinneringen, werd besloten om op 24 en 25 Augustus een weekend-kamp te houden op een eiland in de Recuwijksche plassen.

V.

Anti-militairistische openlucht-meeting.

In de "Vrije Socialist", "Het Vrije Volk" en nog enkele andere bladen werd aangekondigd, dat op Zondag 25 Augustus 1946 te Koog aan den Zaan een groote anti-militairistische openlucht-meeting zou worden gehouden. Het initiatief hiertoe ging uit van het Comité van Anti-militairisten (Zaanstreek) en het Landelijk Comité van Vrije Socialisten. Uit deze aankondiging bleek reeds, dat de meeting in het bijzonder bedoeld was, als protest tegen de uitzending van dienstplichtigen naar Indië.

Slechts een 500-tal personen was ter meeting verschenen. De weersomstandigheden werkten niet mee, aangezien een hevig onweer er toe noodzaakte de bijeenkomst in een schuur van een boerderij te doen plaats hebben. Van de belangstellenden verscheen daar nog slechts een aantal van ongeveer 200.

Een drietal sprekers keerde zich tegen het kapitalisme, het militarisme en het gebruik van het leger tegen de arbeiders bij de havenstaking. Tevens werd geprotesteerd tegen het zenden van militairen naar Indië, aangezien zulks geschiedde tegen de beginselen van de betrekkenen en in strijd met de Grondwet. De anti-militaristen dienden zich als hun leuze te kiezen: "Het militarisme moet kapot".

Al wordt in "De Vrije Socialist" over deze bijeenkomst gesproken als over "een ten volle geslaagde meeting die een krachtige stimulans (zal) vormen voor onze verdere strijd tegen de oorlog", toch ontkomt men niet aan den indruk, dat deze "eerste anti-oorlogsmeting" eenigszins een fiasco is geweest. Tijdens de geheele bijeenkomst was van eenig enthousiasme geen sprake, evenmin als van een, zij het in bedekte termen, ophitsen tot daden, gericht tegen de voorgenomen verscheping van militairen naar Indië.

VI.

REPOEBLIK INDONESIA.

De Perhimpunan Indonesia heeft, ter gelegenheid van het éénjarig bestaan van de z.g. Repoeblik Indonesia, haar weekblad "Indonesia" in den vorm van een herdenkingsnummer doen verschijnen.

Alleen reeds de omvang van dit nummer (32 pagina's) heeft bij andere bladen, die even sterk gebonden zijn aan een bepaald kwantum papier, wrevel gewekt en men schrijft dit royale papiergebruik toe, aan het feit, dat het hier "een orgaan van de winnende partij" betreft.

Aan "Begroetingen en Gelukwensen" wordt in dit nummer een ruime plaats gegeven en onder dit hoofd zijn brieven gepubliceerd, welke ter gelegenheid van éénjarig bestaan ontvangen werden van den President van de republiek Viet-Nam; José Giral, president der Spaansche republikeinsche regering; Prof. Harold J. Lasky, oudvoorzitter van de Engelsche Labour-Party; W. Gallacher, voorzitter van de Britsche communistische partij en Harry Pollitt, algemeen secretaris dezer partij; een aantal leden van het Engelsche Parlement, zowel Hooger- als Lagerhuis; het Amerikaansche Comité voor Indonesische onafhankelijkheid; de Australische Havenarbeiders en Zeelieden; de vereeniging Australië - Indonesië e.a.

G. Wagenaar, voorzitter der C.P.N. en A. J. Koojemans, hoofdredacteur van "De Waarheid" gaven ieder in een artikel, nogmaals de verzekering, dat de nieuwe republiek blijvend op de sympathie en den steun van de communisten kan rekenen. De strijd van het Indische volk is "onze strijd", zegt Wagenaar en de C.P.N. zal

zich inspannen, den reeds verleenden steun nog te verdubbelen, den strijd nog te versterken en uit te breiden. Koejemans is blijkbaar nog niet overtuigd van een gunstig resultaat der loopende besprekingen en zegt dienaangaande: "Duistere machten in Nederland hebben tot de ondergang van de Republiek besloten, wij weten het. Wij gaan de tijden tegemoet, waarin de fluweele tong der beloften plaats zal maken voor het scherpe zwaard der onderdrukking. Als ondanks onze gezamenlijke inspanning om het te verhinderen, de ure der beproeving komt, weet dan, Republiek Indonésia, dat gij in Nederland vele honderdduizenden vrienden hebt, die niets ongedaan zullen laten, om de toelag der oude koloniale machten te verhinderen".

In haar politiek program moge de C.P.N. haar vroegere loofzede "Indonésie los van Holland, nu" hebben losgelaten, uit de bovenstaande citaten valt van een verandering in dit opzicht nog slechts weinig te constateeren.

Naast het te New-York zetelende, hierboven genoemde Amerikaansche comité voor Indonesische onafhankelijkheid, waarvan als voorzitter fungeert Prof. Dirk J. Struik, verbonden aan het Massachusetts Institute of Technology, is in Los Angeles nog gevestigd het Amerikaansch comité voor een vrij Indonésie, met als voorzitter Leo Gallacher. Door eerstgenoemd comité is, sinds 22 Juli 1946 actie gevoerd voor een petitionnement, aan te bieden aan den Amerikaanschen Staats-secretaris Byrnes. Daarin wordt verklaard, dat "voortgaande oorlogshandelingen door de Nederlanders, met het doel de Indonesische republiek te vernietigen, de democratie en de wereldvrede bedreigen". Aangedrongen wordt o.m. op een behandeling door den Veiligheidsraad der Vereenigde Naties en een erkenning van de Republiek. Deze voorzitter Struik moge dan in Amerika zijn Nederlandschen naam hebben behouden, het rustige en bezonken Nederlandsche oordeel is hij blijkbaar kwijtgeraakt.

VII.

NEDERLANDSCHE VEREENIGING VOOR SEXUEELE HERVORMING (vervolg).

Naar aanleiding van de oprichting van de Nederlandsche Vereeniging voor Sexueele Hervorming (N.V.S.H), welke is te beschouwen als een verkapte voortzetting van den Nieuw Malthusienschen Bond, kan het volgende worden medegedeeld:

Gedurende de jaren voor den oorlog in 1940 was de leiding van dezen Bond voornamelijk in handen van vrijdenkers, anarchisten en andere revolutionnaire elementen.

Door het oprichten van afdelingen over een groot deel van Nederland, verkreeg men een behoorlijk afzetgebied voor den verkoop van voorbehoedsmiddelen. Verkocht werden voornamelijk condooms, irrigators, baarmoederringen, baarmoederkappen en pasta. De plaatselijke secretarissen traden op als depôthouders. De leiders, waaronder de anarchist en anti-militairist Gé NABRINK vooraan, voerden de noodige propaganda, voornamelijk onder de arbeiders, voor een schonere en betere wereld, waar men zich ook op sexueel gebied vrij kon uitleven. Dit waren helle frazen.

De werkelijkheid was de ruime verdienste, die voornoemde handel oploverde.

De zaak rondoerde goed. Voor duizenden guldens werd jaarlijks omgezet en het is begrijpelijk, dat men zich haast om dit bedrijf weer op gang te brengen.

Graag zou men den naam van den ouden bond voeren. Men vreesst echter een botsing met ons Christelijk volksdeel, dat hun practijken fel veroordeelt. Zonder veel aanstoot te geven, wil men de plannen verwerklijken.

Daar het bedrijf zooveel mogelijk wordt voortgezet door dezelfde elementen, volgt hier een overzicht hoe en op welke wijze werd gewerkt.

Voornoemde Bond werd op 2 November 1881 opgericht en had ten doel bevordering der bewuste regeling van het kindertal.

Het bondsbestuur was in 1940 als volgt samengesteld:
J. HUETING, wonende Jkvr. Tutuin Noltheniuslaan 48 te Apeldoorn, voorzitter;

J. H. GOUD, secretaris, wonende te 's-Gravenhage;

F. HOEK, wonende Bingleystraat 23 te Rotterdam, penningmeester;
Mevrouw T. de HAAN, geboren ZWAGERMAN, wonende Noordorstraat 12 te Hoorn;

J. HOVING, wonende Berkenlaan 16 te Zwamburg bij Halfweg;

A. J. N. van de KOGEL, wonende Van Gentstraat 57 te Amsterdam;

B. van PROOSDIJ, wonende Spaarndammerweg 606 te Haarlem;

P. R. STEL, wonende Binnen-Damsterdiep 65 te Groningen en

H. TULP, wonende Govert Flinckstraat 23 te Leeuwarden.

De "Nieuw Malthusiaansche Bond (N.M.B.) had ongeveer 60.000 betalende leden. Men on vrouw betaalden samen aan contributie f.2.- per jaar. Door de N.M.B. werd uitgegeven een orgaan, genaamd "Verstandig Ouderschap". Dit werd gedrukt bij de drukkerij GOUD, Westerbaanstraat 185 te 's-Gravenhage. De directeur van deze drukkerij was tevens secretaris van het hoofdbestuur der N.M.B.

Het bondsbestuur van de N.M.B. was te 's-Gravenhage gevestigd in perceel Dr. Kuijperstraat 10. Dit was een gesloten herenhuis. Men vond er een ruime vergaderzaal en een moderne administratie. De N.M.B. exploiteerde consultatie-bureaux voor geslachtsleven, huwelijksmoeilijkheden en geboorteregeling te Amsterdam, Sarphatikade 19; Rotterdam, Heemraadssingel 19; 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 16; Zaandam, Czarinastraat 35; Utrecht, Nieuwegracht 193; Groningen, Binnen Damsterdiep 65; Haarlem, Parklaan 53; Arnhem, Dijkstraat 10 en Alkmaar, Metiusgracht 9.

Voorts waren er inlichtingenbureaux voor geboorteregeling te Delft, Zuiderstraat 27; Deventer, le Pauwelandsche straat 17; Hoorn, Noorderstraat 12; Leeuwarden, Fonteinstraat 29; Leiden, Lammenschansweg 67; Veendam, Leliestraat 45 en Velsen, Dr. Kuijperlaan 50.

Gewestelijke Secretariaten had men voor Friesland (secretaris A. VELLINGA, wonende Achlummerstraat 13 te Leeuwarden); voor Groningen en Drenthe (secretaris D.H. DONKER, wonende Goudsbloemstraat 3 te Groningen); voor Noord-Holland-Noord (secretaris M. ZWART, Sluispad 10 te Wormerveer); voor Twente (A.H. GROOTHUIS, wonende Leemkuilstraat 34 te Enschede); voor de Veluwe (J.M. VELLINGA, Nieuwe Plein 22 te Arnhem).

Afdeelingsscretariaten waren gevestigd te Aalsmeer, K. van der MEER, Dorpsstraat 58; Alkmaar, P.C. VEEN, Metiusgracht 9; Almelo, G. ZIEL, Oranjestraat 9a; Amersfoort, H. BROUWER, Schimmelpenninckstraat 26b; Amsterdam, N. POSTMA, Sarphatikade 19; Apeldoorn, L. OOSTERMAN, Doggerbank 3 II; Arnhem, A. TAKKE, Fazantenweg 8; Assen, Mevrouw HOBBEL, Talmastraat 5a; Bellingwolde, L. AEBAS, Remkeslaan B.237; Boskoop, C. SCHOONDERWOERD, Berkenweg; Bussum, Th. RECTOR, Voornculenweg 82; Delft, C.M. HOUTZAGER, Zuidorstraat 272; Delfzijl, H. BARKMAN, Uitwierderweg 26; Deventer, Mevrouw TEULINGS, Le Pauwolandstraat 17; Dordrecht, Joh. SCHEEPSBOUWER, Herradostraat 25; Eindhoven, E.P. de BOER, Leostraat 9; Enschede, A.A. GROOTHUIS, Leemkuilstraat 34; Finsterwolde, R. van DELDEN, D.90; Gouda, L. BECKER-NIJBURG, Winterdijk 15a; 's-Gravenhage, P.C. van RAVESTEIJN, Prins Hendrikplein 16; Groningen, P.R. STEL, Binnen Damsterdiep 65; Haarlem, P. OOSTWOUDER, Parklaan 53; Den Helder, G. van PUFFELEN, Ruijghweg 39; Hengelo, J. de JONG, Ruijsdaelstraat 7; 's-Hertogenbosch, A. VERHAREN, Kastanjestraat 36; Hilversum, P. van HILTEN, Irisstraat 85; Hoogeveen, Jac. BROENS, Kanaalweg 8; Hoogezand-Sappemeer, M. MULDER, Woldweg 81; Hoorn, T. de HAAN-ZWAGERMAN, Noorderstraat 12; Jubbega, H.J.C. van der SNOEK, Hoornsterzwaag 331; Kampen, J. van OOSTEN, Mauritsstraat 13; Kerkrade, W.J. OFFERMANS, Kipstraat 2; Krommenie, B. DAENEN, Vluis 6; Leeuwarden, A. VELLINGA, Achlummerstraat 13; Leiden, Joh. SLEGTENHORST, Lammenschansweg 67; Lochem, A. BENNING, Barchemscheweg 30; Meppel, Mevrouw ARENDSHORST, geb. SCHIPPER, Wilhelminastraat 36; Middelburg, C. de KONING, Volderijlaagte 24; Nieuw-Weerdinge, K. SCHUT, Marke 587; Nieuwe Schans, A. HOPMAN, Kerkstraat 21; Nijmegen, D.P.A. HUITEMA, Thijmstraat 28; Purmerend, J. TROMP, Hugo de Grootstraat 14; Rotterdam, B. HEIJBOER, Heemraadssingel 159; Scheemda, T. KOSTER, Zwaagweg 9c; Schoonoord, H. SCHONEVILLE, Sleenerzand (Gem. Sleen); Sneek, G. van HOUTEN, Wassenberghstraat 25; Stadskanaal, J. MULDER, Handelskade H.378; Ter Apel, A. SPA, Hoofdkade 1231; Tiel, C. van HATTUM, Hoogestraat 27; Usquert, K. NIENHUIS, Haven 171; Utrecht, Jos. CASSEE, Nieuwegracht 193; Veendam, P.J. TIMMINGA, Leliestraat 45; Volsen-Beverwijk, J.M. GODDIJN, Dr. Kuijperlaan 50; Venlo, C. VERBERNE, Maasbroescheweg 100, Blerick; Vlagtwedde, K. BLAAUW, Weite; Wageningen, G. JANSSEN, Beekstraat 6; Wieringen, E. HOLTJER, Westerlaan 19; Winschoten, W. de Jong, St. Vitusholt 19 I; Wormerveer, M. ZWART, Sluispad 10; Zaandam, O. van GULIK, Czarinastraat 35; Zutphen, G. van AALDEREN, Treabsterkamp 2; Zwolle, A.G. LODE, Bartjesstraat 18.

Correspondenten waren: J. OOLE, Waterstraat 114 te Roosen-

daal; S.A. MOZES, Waterhoefstraat 33 te Tilburg; Mevr. J. van BRAAM, 74 Sidney Road, Judith-Paarl te Johannesburg.

Eerlid van de N.M.B. was Dr. Alice DRYSDALE, presidente van de Féd. Universelle te Londen.

De N.M.B. organiseerde vroeger tentoonstellingen, filmvoorstellingen en lezingen. Brochures werden uitgegeven. Bekend zijn "Wat wil de N.M.B.", geschreven door J. HUETING; "Govaren van de Abortus-Criminalis", geschreven door den arts A.L. OERLEMANS; "Bewuste geboorteregeling", geschreven door den arts A.L. OERLEMANS; "Waar gaan wij heen", geschreven door J. HUETING.

Aan gezinnen waar een kindje geboren was, stuurde men een circulaire.

De N.M.B. ondervond steeds felle tegenwerking van Christelijk Nederland. De Rooms-Katholicken slaagden er vrijwel in, om den N.M.B. boven den Moerdijk te houden. Men vreesde bij den N.M.B. den steeds wassenden invloed van de Christelijke politieke partijen. Verondersteld werd, dat dit zou leiden tot wijziging in de Wet op de Vereeniging en Vergadering. Om een verbod te ontgaan, werd naast de N.M.B. in het jaar 1939 opgericht de stichting "Volksbelang". Het bestuur van de N.M.B. was ambtshalve gelijk aan het bestuur van de stichting. Voor het oog was Volksbelang bestemd, om de beginselen van de N.M.B. te verbreiden. Volksbelang werd opgericht te Rotterdam. De zetel is later overgebracht naar Den Haag, Dr. Kuijperstraat 10. Tot een verbod van den N.M.B. is het echter niet gekomen. De stichting Volksbelang is dus niet voor haar eigenlijke doel gebruikt.

Na den oorlog, in Mei 1940, kwam het Hoofdbestuur van den N.M.B. tot de conclusie, dat van Duitsche zijde het bestaan van den N.M.B. in zijn toenmaligen vorm niet getolereerd zou worden. Op advies van den rechtskundigen adviseur, Mr. WOLFBERGEN te Rotterdam, besloot men tot opheffing van den N.M.B.

Besloten werd tot oprichting van een medische stichting, genaamd: "De stichting ten Algemeenen Nutte tot het exploiteeren van Consultatiebureaux voor geslachtskunde", waarvan statuten en reglement op 22 September 1940 werden vastgesteld. De zetel van deze stichting was gevestigd te 's-Gravenhage, Dr. Kuijperstraat 10. Ook deze stichting exploiteerde consultatiebureaux en inlichtingenbureaux. Op smallere basis werd het werk voortgezet. Besloten werd, bedekt te werken. De leden werden donateurs. De uitgave van het blad werd gestaakt. Propaganda werd niet meer gemaakt. Propagandareizen door de gewestelijke secretarissen werden niet meer gehouden. Het kapitaal van den N.M.B. moest worden overgebracht naar de nieuwe stichting. Om te voorkomen, dat veel geld aan schenkingsrecht zou moeten worden betaald, zou Mr. WOLFBERGEN geadviseerd hebben, om eenige stichtingen in het leven te roepen. Op elk der stichtingen zou dan f.2000.- (zijnde een bedrag vrij van schenkingsrecht) worden overgemaakt. Via deze stichtingen zou het geld worden overgeheveld naar de stichting "Volksbelang".

Nadat de N.M.B. in liquidatie was getreden, werden opgericht:

- 1: DOMOCULTURA te Leeuwarden. Bestuurders: P.R.STEL, Binnen Damstordiep 65 te Groningen en H.TULP, Govert Flinkckstraat 23 te Leeuwarden.
- 2: CRESCENDO te Haarlem. Bestuurders B.J.van PROOSDIJ, Spaarndammerweg 606 te Haarlem, en A.J.N.van de KOGEL, van Gentstraat 57 II te Amsterdam;
- 3: EUGENETICA te Rotterdam. Bestuurders, J.C.HUETING, Tutcin Noltheniuslaan 48 te Apeldoorn, en F.HOEK, Bingleystraat 23a te Rotterdam;
- 4: LIBERTAS te Utrecht. Bestuurders B.J.van PROOSDIJ, voornoemd en F.HOEK, voornoemd;
- 5: POPULATIA te Groningen. Bestuurders A.J.N. van de KOGEL, voornoemd en P.R.STEL, voornoemd;
- 6: HOMOSANUS te 's-Gravenhage. Bestuurders J.H.GOUD, Maarsbergstraat 376 te 's-Gravenhage en F.HOEK, voornoemd;
- 7: BENIVIVERE te Amsterdam. Bestuurders J.C.HUETING, voornoemd en J.H.GOUD voornoemd.

De N.M.B. was daarna in liquidatie. Officieel werd de Bond niet opgeheven. Op de rol van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage van Dinsdag 17 December 1940 kwam nog een zaak van den Nieuw-Malthusiaansche Bond in liquidatie contra de firma "Electrische Drukkerij A.GOUD".

Het werk van den N.M.B. werd dus door de Stichting ten Algemeenen nutte tot het exploiteeren van consultatiebureaux voor geslachtskunde voortgezet.

Ingesteld werd een hoofdbestuur en een stichtingsraad. In het hoofdbestuur hadden zitting:

voorzitter: J.C.HUETING, Tutcin Noltheniuslaan 48 te Apeldoorn;
secretaris: Gerard NABRINK, Barentszstraat 13 te 's-Gravenhage;
penningmeester: G.NABRINK, voornoemd.

Leden: Mevrouw T. de HAAN-ZWAGERMAN, Noorderstraat 12 te Hoorn;
Mevrouw J.H.LANSINK-van der DUIJN, Willem de Clercqstraat 113 te Enschede; A.J.N. van de KOGEL, van Gentstraat 57 II te Amsterdam; P.R.STEL, Binnen Damstordiep 65 te Groningen en H.TULP, Govert Flinkckstraat 23 te Huizum bij Leeuwarden.

In de Stichtingsraad hadden zitting:

Voorzitter: Joh.Ph.TUIJT, Toussaintkade 22 te 's-Gravenhage;
Secretaris: B.J.van PROOSDIJ, Spaarndammerweg 606 te Haarlem;
Algemeen secretaris: J.TROMP, Hugo de Grootstraat 14 te Purmerend.

Leden:

D.H.DONKER, Goudsbloemstraat 3 te Groningen;
A.J.GERRITSEN, Eendrachtstraat 1 te Deventer;
M.GROENEVELD, Jansdam 4 bis te Utrecht;
B.HEIJBOER, Adr.Mildersstraat 55a te Rotterdam (W);
A.L.F.LEVERINGTON Jr., 1e Helmerstraat 95 te Amsterdam(W);
W.F.STORM, Rijsburgerstraat 111 te Leiden en
J.TORREMAN, Leliestraat 74 te Veendam.

Consultatiebureaux kwamen te:

Amsterdam, Dr. Aletta Jacobshuis, Sarphatikade 19; voorzitter, W.H. KREUGER, Gibraltarstraat 70 te Amsterdam.
Alkmaar, Dr. Rutgershuis, Motiusgracht 9 te Alkmaar. Voorzitter, B. APPEL, Uitenboschstraat 109.
Arnhem, Dr. Rutgershuis, Nieuwe Plein 22. Voorzitter, W. de GRAAFF, Wageningen 56 te Arnhem.
Enschede, Dr. Rutgershuis, Dr. Benthemstraat 43. Voorzitster, Mevr. J.H. LANSINK-van der DUIJN, W. de Clercqstraat 113.
's-Gravohage: Dr. Rutgershuis, Heemskerckstraat 24. Voorzitter, C. van den BOS, Zutphenschestraat 14 te Scheveningen.
Groningen, Dr. Rutgershuis, Binnen Damsterdiep 65. Voorzitter, D.H. DONKER, Goudsbloemstraat 3 te Groningen.
Rotterdam, Dr. Rutgershuis, Heemraadssingel 159 en Dr. Rutgershuis, Randweg 45. Voorzitter, A. van MAASDAM, Thorbeckestraat 27.
Utrecht, Dr. Rutgershuis, Nieuwe Gracht 193.
Zaandam, Dr. Rutgershuis, Czarinastraat 35. Voorzitter, J. WALIS, Czarinastraat 35.
Inlichtingenbureaux werden gevestigd te:
Deventer, Dr. Rutgershuis, de Pauwlandschestraat 17. Voorzitter, A.J. GERRITSEN, Eendrachtstraat 1.
Haarlem, Dr. Rutgershuis, Kleverlaan 20. Voorzitter, P. de JONG, Pepijnstraat 38.
Hoorn, Dr. Rutgershuis, Noorderstraat 12. Voorzitter, P. POOL, Andijk-West.
Lecuwarden, Dr. Rutgershuis, Fonteinstraat 29. Voorzitter, H. TULP, Govert Flinkstraat 23 te Huizum bij Lecuwarden.
Leiden, Dr. Rutgershuis, Lammenschans 67. Voorzitter, Chr. van der HOLST, Roemer Vlisscherstraat 4a.
Veendam, Leliestraat 66. Voorzitter, J. TORREMAN, Leliestraat 74.
Velsen, Dr. Rutgershuis, Dr. Kuijperlaan 50. Voorzitter, P. de JONG, Pepijnstraat 38 te Haarlem.

Aan de consultatiebureaux waren een arts en een verpleegster verbonden. In de inlichtingenbureaux vond men alleen een vrouw (verpleegster), die raad gaf.

Aan alle bureaux en bij alle vertegenwoordigers werden verder middelen ter voorkoming van zwangerschap aan de leden verkocht. Bij al die bureaux en agenten zijn de noodige voorbehoedsmiddelen in ruime mate voorhanden. Voor den secretaris van het hoofdbestuur GOUD, was in de plaats gekomen Gé NABRINK. Hij was een vertrouweling van den homo-sexueel Dr. TUIJT. TUIJT had veel invloed in genoemde stichting.

Te Utrecht was beoorder van het Dr. Rutgershuis: Joseph Mattheus CASSEE, geboren 18 Maart 1888 te Alkmaar, van beroep bankwerker. Er werden middelen verkocht en inlichtingen gegeven. Voor den oorlog was als arts aan het Dr. Rutgershuis verbonden, Dr. NINK uit Amsterdam. Daarna kwam Dr. de HALN uit Ede. De inlichtingen werden gegeven door Mevrouw ELSHOF van 't LOO, wonende Amaliastraat 36 te Utrecht.

Te ARNHEM was beheerder van het Dr. Rutgershuis: Jacobus Marten VELLINGA, geboren te Oosterbeek, 31 Augustus 1901. Deze persoon was voorheen propagandist voor de N.M.B. Hij was secretaris van het gewest De Veluwe.

Te DEVENTER was beheerder van het Dr. Rutgershuis: Elizabeth van WOGGELEN, geboren te Delft, 5 Juli 1891, echtgenote van J.A. TEULINGS. Men exploiteerde aldaar alleen een inlichtingenbureau. Voorts werden er middelen verkocht. De inlichtingen werden gegeven door Mevrouw de COCQ, geboren WESSELS, wonende Tjoenerstraat 57.

Te ZWOLLE trad op als verbindingsman: Arie Gerrit LODE, oud 37 jaar, wonende aldaar Bartjesstraat 18. Hij verkocht allerlei gummiwaren.

Te LEEUWARDEN was beheerder van het Dr. Rutgershuis: Wietske BOSCH, geboren te Leeuwarden, 28 Februari 1882, zij leeft gescheiden van R. ZANDSTRA. Zij is een bekende anarchiste. Aan het tehuis te Leeuwarden was geen arts verbonden. Er werden alleen inlichtingen gegeven en middelen verkocht.

Te SNEEK was vertegenwoordiger: Gerben van HOUTEN, geboren te Schoterland, 19 December 1903, van beroep tabakskerver, wonende Wassenberghstraat 25. Hij trachtte een inlichtingenbureau te Sneek op te richten. Zitting hield bij hem Wietske BOSCH uit Leeuwarden.

Te HOORN was beheerder, Trijntje ZWAGERMAN, geboren 4 April 1891 te Houwert, echtgenote van B.B. de HAAN. Deze vrouw is lid van het H.B. van bedoelde stichting. Aan het tehuis was geen arts verbonden. Inlichtingen en middelen werden verstrekt door Mevrouw Lambert van het Dr. Aletta Jacobshuis te Amsterdam.

Te ALKMAAR was beheerder Pieter Cornelis van VEEN, geboren te Zuid-Scharwoude, 23 Januari 1903, kopervormer. Het tehuis bestond aldaar circa 5 1/2 jaar. Tot den oorlog was als arts aan het tehuis verbonden Dr. OERLEMANS uit Amsterdam. Daarna werd als arts aangenomen Dr. BROUWER uit Alkmaar.

Te ZAANDAM was beheerder van het Dr. Rutgershuis: Jacob WALS, geboren 18 Mei 1896 te Zaandam, van beroep lakstoker, wonende Czarinastraat 15 aldaar. Als arts was tot den oorlog aan dit tehuis verbonden Dr. LEVIE. Daarna kwam Dr. HARDE RUIJTER uit Zaandam. Inlichtingen werden gegeven door Mevrouw DE ROO, Bikenlaan 13 te Krommenie. Verder werden er gummiwaren verkocht.

Te AMSTERDAM was het Dr. Aletta Jacobshuis gevestigd in perceel Sarphatikade 19. Beheerder is Hendrik van VEEN, geboren 11 Augustus 1905 te Amsterdam. Het tehuis aldaar was zeer belangrijk. Voor den oorlog waren er vijf artsen aan verbonden, n.l. Dr. LEVIE; Dr. van EMBDEN BOAS; Dr. NINK; Dr. OERLEMANS en Dr. van LEEUWEN, allen te Amsterdam. Verder werden er op groote schaal middelen ter voorkoming van zwangerschap verkocht.

Voornoemde stichtingen werden later op last van de Duitschers geliquideerd.

Vervolgens werd door den administrateur van den N.M.B., genaamd EDE van BOHEEMEN, geboren 13 November 1909 te 's-Gravenhage, wonende Paradijslaan 103 te Voorburg ten huize van zijn schoonvader, het S.D.A.P. gemeenteraadslid P.HUIS, wonende Koninginnelaan 19 te Voorburg, opgericht de goederenhandel "Neerlandia". Door middel van deze onderneming werd voornoemd bedrijf voortgezet.

Dit Centraal Middelen Depôt "Neerlandia" is thans gevestigd te Amsterdam, van Gentstraat 57. Beheerder is A.J.N. van der KOGEL.

Het orgaan "Verstandig ouderschap" verschijnt weer, doch op ongeregelde tijden in verband met de papierschaarste. Het is gratis verkrijgbaar voor leden en begunstigers.

De contributie bedraagt voor leden en begunstigers f.2.10. Het bedrag kan worden overgemaakt op postrekening No.124438 van de Stichting Consultatiebureaux en is met opzet zoo laag gesteld, opdat hierin voor niemand een bezwaar gelegen behoeft te zijn om als begunstiger(stor) toe te treden.

Men is thans bezig, om de vroegere consultatiebureaux weer op te richten. Om hiervoor het benodigde kapitaal te krijgen vormde het Hoofdbestuur het Opbouwfonds, en het vraagt hiervoor vrijwillige bijdragen. Gelden kunnen ook gestort worden bij de Rotterdamsche Bankvereniging te 's-Gravenhage.

In de navolgende plaatsen zijn weer afdelingen opgericht. De namen en adressen van de secretarissen (correspondenten) (lees: depôthouders voor den verkoop van voorbehoedsmiddelen) worden er bij vermeld:

Afdelingen:

Aalsmeer: Kl. v.d.MEER, Dorpsstraat 58,
Alkmaar: P.C.VEEN, Motiusgracht 9,
Almelo: P.T.RIETDIJK, Iepenstraat 23,
Amersfoort: W.A.SCHUT, Palmstraat 228,
Amsterdam: J.de BRUIJN, Heemstedestraat 1-1,
Assen: H.SCHELTES, Groningerstraat 30 B,
Bellingwolde: L.ABBAS, Remkeslaan B 237,
Het Bildt: K.Tj.v.d.VEEN Jr., Grietmanspad 74,
Boskoop: A.de ROOIJ, Zuidkade 59,
Bussum: Th.RECTOR, Voormeulenweg 82,
Delft: L.van HOOFT, Raamstraat 33,
Deventer: Th.KEIJZER, Noorderstraat 60,
Dordrecht: Mevr.N.PRENGER-de BRUIN, Almsvoetstraat 13,
Eindhoven: W.BRANDSMA, Boschdijk 403,
Emmen: Mevr.W.van HOUTEN-DIJKEN, Westenescherstraat 11,
Enschede: A.A.GROOTHUIS, Hessenweg 23,
Finstervolde: G.BÖRCHERS, Klinkerweg 138 II,
Gouda: M.BENNINGA, v.Middelantstraat 4,
Groningen: P.R.STEL, Binnen Damsterdijp 65,
Den Haag: P.W.SEKREVE, Vaillantlaan 406,
Haarlem: B.J.MOOLENAAR, Raadhuisplein 5,
Hengelo: R.MEINEN, v.Ostadestraat 47,

Hilversum: W.KEUNE, Leeghwaterstraat 49,
Hoorn: Mevr.T.de HAAN-ZWAGERMAN, Noorderstraat 12,
Jubboga: P.G.de VRIES, Belgiëwijk 325,
Klazienaveen: H.WITTEVEEN, Kazerneweg 16,
Krommenie: W.NIELEN, Dorpsstraat 874, Assendelft,
Leeuwarden: A.VELLINGA, Achlummerstraat 13,
Leiden: N.LANGEZAAL Jr., Kastanjekade 25,
Middelburg: A.M.WITTE, Rotterdamskade 5,
Nieuw-Weerdinge: W.JUFFER, Dorpsstraat 4,
Nieuwe Schans: J.M.SNOEK, Voorstraat 48a,
Nijmegen: H.VLOEDMANS, Palistrinastraat 25,
Rotterdam: P.A.van HUBT, Heemraadsingel 159,
Sneek: G.van HOUTEN, Wassenbergstraat 25,
Soest: A.M.TSCHUR, W.Pyrmontlaan 9, Soestdijk,
Utrecht: J.GOSMAN, p/a C.Ultzen, A.Thijmstraat 5 bis,
Valthermond: J.ROELSMA, K. 494E,
Veendam: A.MULDER, J.B.laan 6,
Venlo: W.KIEBOOM, Mercatorstraat 15,
Wieringen: Mevr.T.HOLTJER-KOSTER, Westerlandlaan 19,
Winschoten: B.LUTJEBOER, Grindweg 77,
Wormerveer: M.ZWART, Sluispad 10,
Zaandam: O.vanGULIK, Halstraat 11,
Zutphen: J.de GROOT, Berkelkade 12,
Zwolle: J.TOLHUIS, van der Laenstraat 57,

Correspondentschappen:

Apeldoorn: M.HUIGEN, Griftpad 12,
Arnhem: J.M.VELLINGA, Nieuwe Plein 22,
Emmer-Compascum: R.v.HOUTEN, A 147 Kan.N.Z.
Goes: A.J.WEZEPOEL, Violonstraat 2,
Gorinchem: A.H.A.MEIJER, Merwedestraat 19,
Heerlen: G.MAERTSDORF, Schoolstraat 7, Schaesberg,
Den Bosch: J.VERHAREN, Kastanjestraat 36,
Hoogezand-Sappemeer: M.MULDER, Noordbroeksterstraat 7, Sappemeer,
Kerkrade: W.J.OFFERMANS, Kipstraat 2,
Meppel: D.J.KOLDEWIJN, Woldstraat 121,
Schoonoord: H.SCHONEVILLE, Boschwachterij, Sleenzand B 16a,
Tiel: C.v.HATTEM, Hoogstraat 29,
Wageningen: G.JANSEN, Dahliastraat 6,
IJmuiden: W.LAMAN, Zanderstraat 9, IJmuiden-Oost.

VIII.

DE RUSSISCH-ORTHODOXE KERK.

De Grieksch-Katholieke of Russisch-orthodoxe kerk in Nederland dateert reeds uit de dagen van Czaar Peter de Grootte. De kerk te 's-Gravenhage bezit thans nog mooie vaten en icones van koningin Anna Paulowna.

De verhoudingen onder welke de kerk thans leeft, dateeren van 1936. In dat jaar werd door Eulogius, metropoliet van Parijs, Dionisius als pope voor Nederland aangesteld. Met den steun van een daartoe in het leven geroepen comité werd door hem het pand Sweelinckstraat 54 te 's-Gravenhage aangekocht. Dit pand werd ingericht voor kerk en pastorie.

Tot ongeveer ruim een half jaar geleden stond Dionisius en met hem de kerk in Nederland, onder de jurisdictie van den metropoliet van Parijs. Op een groote bijeenkomst te Parijs, de z.g. "synode achter de grenzen", die namens den Patriarch van Moskou, Alexis, werd voorgezeten door Nicolaas, den groot-vicaris der Russische kerk, kwam de Russisch-orthodoxe kerk in Nederland onderrechtstreeksche jurisdictie te staan van den Patriarch van Moskou.

Momenteel telt de kerk in 's-Gravenhage ruim honderd leden. Een derde gedeelte van hen is Nederlander; de overigen zijn emigranten. Verder zijn er nog kerkjes in Amsterdam en Haarlem. Ook voor deze kerkjes trad tot voor kort Dionisius op als pope, doch onlangs is een afgevalen Benedictijn van Chevrogne, een Belgische abdijs, tot pope over deze kerkjes benoemd. Hij is genaamd Alexis; zijn benoeming is door Moskou bevestigd. Er bestaan plannen, om ook in Rotterdam en Dordrecht kerkjes op te richten.

Uit één en ander blijkt, dat er nauw contact bestaat met den patriarch van Moskou. Dat in dit opzicht een verandering is ingetreden, is een gevolg van het feit, dat dit contact eerst mogelijk is geworden na den oorlog en na de plaats gehad hebbende verandering in de houding van de Russische regeering ten opzichte van de kerk. De Nederlandsche kerk staat onder rechtstreeksche jurisdictie van Moskou en dit houdt dus in, dat Moskou de kerkelijke benoeringen in Nederland doet en de kerkelijke directieven doorgeeft. Deze laatste betreffen alleen zaken van godsdienstigen aard, zooals b.v. kwesties van eeredienst. Opmerkelijk is echter, dat het contact tusschen de kerkelijke autoriteiten in Rusland en Nederland over de Russische ambassade loopt. De meeningen over den Nederlandschen pope Dionisius zijn verdeeld. Sommigen noemen hem een zeer geestelijk mensch, die zeer bezorgd is voor het zieleheil van zijn geloovigen en zich met niets anders bemoeit; anderen noemen hem een sfinx en een fanaticus.

Afgezien van zijn figuur echter blijft het feit, dat de orthodoxie in Rusland en in alle andere landen, die evenals Nederland onder de jurisdictie van Moskou staan, een machtig propagandamiddel is in de handen der Sovjets, te meer waar deze wenschen, dat de verschillende kerken getuigen, dat in Rusland de godsdienst volledig vrij gegeven is en dat zij zulks ook wenschen in de andere landen, althans wat den orthodoxen godsdienst betreft.

Ook in kerkelijke kringen geeft men toe, dat de Sovjets via den godsdienst trachten wat te krijgen op de kerkleden. Ontkend wordt evenwel, dat de patriarch van Moskou een bewust hand-

langer van de Sovjets zou zijn. Mocht hij in de kaart van de Sovjets spelen, dan zou zulks toch zeker niet zijn bedoeling zijn. Omgekeerd zou hij wel de gunstige houding ten opzichte van de kerk benutten, om de orthodoxe kerk uit te breiden. Een en ander lijkt vrij naïef en onaannemelijk.

De verandering in opvattingen ten opzichte van de kerk meent men voor het groote publiek als volgt te kunnen verklaren. Stalin, die een godsdienstige moeder zou hebben gehad en zelfs een seminarie zou hebben bezocht, zou thans den invloed ondervinden van zijn godsdienstige opvoeding en een godsdienstig man geworden zijn. Hij en met hem de geheele Sovjet-regeering zou hebben ingezien, dat het Russische volk behoefte heeft aan godsdienst en deze zou het daarom gegeven zijn. Van atheïsme zou thans geen sprake meer zijn in Rusland. De orthodoxe kerken zouden zeer bloeien, terwijl er een zeer druk kerkbezoek zou zijn. Het materiaal van de vroegere atheïstische pers zou thans ten dienste staan van de orthodoxie.

In ons land bemoeit de Russisch-orthodoxe kerk, althans wat haar leiding betreft, zich niet met politiek en men kan haar niet direct communistisch noemen. Wel is de kerk op zich zelf een stuk propaganda voor Rusland, omdat zij moet bewijzen, evenals in Rusland zelf en in andere landen, dat de orthodoxe godsdienst vrij gegeven is. Ook is het gevaarlijk, dat de kerk hier rechtstreeks onder de rechtsmacht van Moskou staat. Toegegeven wordt, dat Rusland, via den Moskouschen patriarch, politiek invloed tracht te krijgen in andere landen, dus ook in Nederland. Men ziet in de ontwikkeling langs dezen weg niets anders dan de ontwikkeling van het Sovjet-program in het streven naar de wereldmacht.

Bij een dergelijken ononderbroken invloed van Moskou is het niet verwonderlijk dat ook de leiding van de kerk in Nederland in Russischen geest gaat denken en alle verschijnselen uitlegt ten gunste van de Sovjet-regeering. Vrijheid van godsdienst noemt men dan ook evolutie van het communisme, zonder dat men wil erkennen, dat deze vrijheid zich slechts beperkt tot het houden van plechtigheden in de kerk en niet het recht geeft tot het opvoeden van de jeugd tot geloovige, godsdienstige kerkelijke leden. Vereeniging van godsdienst en levensopvatting staat men niet toe.

Van de Russische ambassade te 's-Gravenhage bezoekt voor zoover bekend niemand de Russische kerk. Het meerendeel van hen is atheïst en/of Jood.

IX. "RECHTSPLEGING" TEGEN ONTSLAGEN POLITIEKE GEDETINEERDEN.

De berechting der politieke delinquenten vindt, in het bijzonder in de kringen der v.m. illegaliteit, niet steeds onverdeelde instemming. In diverse plaatsen in ons land zijn reeds daden van geweld tegen ontslagen, berechte of voorwaardelijk buiten vervolging gestelde gedetineerden begaan. Bij de naar aanleiding daarvan ingestelde onderzoeken, die vrijwel steeds zonder noemenswaard resultaat op te leveren, verliepen, kon van eenig georganiseerd

optreden nog niet blijken. Tijdens een onderzoek, dat sinds enkele maanden aanhangig is, is thans gebleken, dat in zuidelijk Zuid-Holland en de provincie Zeeland een groep personen zich met dit vraagstuk bezig houdt. Van deze groep maken zoowel militairen als burgers deel uit. Onder deze laatsten bevindt zich ook brandweeren politiepersoneel. Zij hebben zich vereenigd onder den naam "Comité van actie van oud-illegalen". Een door hen uitgegeven orgaan draagt den naam "Onder de loupe". Deze organisatie stelt zich ten doel: zelfberechting van politieke delinquenten, die, naar hun meening, ter zake van de aangenomen landsvijandige houding tijdens de bezetting, niet of te licht zijn gestraft. De zelfberechting zal bestaan uit levensberoving of het benadeelen van betrokkenen door het plegen van aanslagen op hun goederen.

De in het blad "Onder de loupe" aangekondigde werkwijze der organisatie zou als volgt zijn:

Is men het in een bepaald geval van berechting met de opgelegde straf niet eens, dan wordt de betreffende aangelegenheid in het blad besproken, onder toevoeging, dat men bij een niet nader ingrijpen de oud-illegalen noodzaakt handelend op te treden. Zoo noodig volgt nog een tweede bericht. Daarna gaat men tot daden over. Gebleken is, dat reeds daden van geweld werden gepleegd (het werpen van handgranaten in woningen). In deze organisatie bleek gebrek te bestaan aan wapenen en springstoffen. Besprekingen werden gevoerd, om te geraken tot frauduleuzen invoer van wapenen uit België. Tevens werd een overval beraamd op een munitiebergplaats te Hoek van Holland. Hierbij werd een aantal mannen gearresteerd. Bij het daaropvolgend justitieel onderzoek werden nog verdere arrestaties verricht, zoodat thans 23 personen zich in verzekerde bewaring bevinden.

Alhoewel een deel der aangehoudenen, in politiek opzicht, links-extremistisch is, is van oenig contact met of steun van een links-politieke partij als zoodanig niet gebleken.

Dat deze organisatie haar activiteit zou uitstrekken buiten het bovengenoemde gebied is nog niet gebleken, al zouden, naar verluidt, in diverse plaatsen in Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Limburg contacten bestaan en pogingen zijn ondernomen, om tot uitbreiding van het "operatieterrein" te geraken. Gebleken is, dat in Limburg eveneens een groep personen door terreurdaden uiting geeft aan haar misnoegen over de maatregelen tegen en de berechting van de politieke delinquenten. Reeds werd in die provincie een vrij groot aantal aanslagen, voor een deel met phosphor-handgranaten, gepleegd. Aanhoudingen hadden hier nog niet plaats, zoodat van de politieke oriëntteering der daders nog niets bekend is.

Aanwijzingen zijn verkregen, dat ook in het Noorden van het land de gedachte van "zelfberechting" reeds leeft, zij het dat de daarbij betrokkenen uit godsdienstige, sterk anti-communistische kringen voortkomen.

Van een landelijke organisatie op dit terrein is nog niets gebleken, doch het mag niet uitgesloten worden geacht, dat de hierboven vermelde groepen bij het wederzijds vernemen van de resultaten van hun "werkzaamheden", dit contact zullen gaan zoeken en tot stand brengen. Daarenboven dient wel degelijk rekening te worden gehouden met de kans, dat de thans vigeerende regeling tot vrijlating van politieke delinquenten ook anderen animeert tot ondernemen van bepaalde handelingen en hen drijft tot het zoeken van verbinding met reeds op dit terrein opererende groepen.

Den Haag, 16 September '46.